

Nr 208.

Av herr **Lindhagen**, *angående lapplagstiftningskommitténs förstärkande med en effektiv representation av lappar.*

Det svenska rikets nationella homogenitet brytes i dess nordligaste del genom inslag av två andra nationaliteter. En av dem är lapparne eller samefolket, såsom de själva kalla sig. Deras levnadsvillkor skilja sig skarpt från den övriga befolkningens, finnarna inbegripna. Trängd tillbaka så småningom av den svenska och finska jordbrukskolonisationen ha konflikter icke kunnat undvikas och därför försök framtingats att ordna förhållandena mellan de olika raserna och deras vitt skilda näringsfång. Det är klart, att lapparnas nomadiserande i det stora fjälllandet och angränsande vida skogsbygder härunder gjort dem beroende av de svenska ämbetsmännens och statsstyrelsernas välvilja. Någon egen talan ha de icke kunnat föra med tillbörlig insikt och verkan, någon representant för dem i riksdagen har icke förekommit. De ha varit övergivna och överlämnade tämligen godtyckligt åt skickelserna.

Någon nationernas självbestämningsrätt i rätt mening är dem således icke hitintills förunnad. Deras livsintressen ha bevakats i huvudstaden av ämbetsmän och kommittéledamöter, som aldrig levat deras liv och rimligtvis icke kunnat sätta sig in i deras förhållanden, såsom den gör, vars liv själv uppgår i desamma. Visserligen tillkallas såsom rådgivare svenska ämbetsmän ifrån de norra bygderna och åtskilligt av värde kunna dessa någorlunda objektivt återgiva. Men den ekonomiska liberalismens ämbetsmannatyp, som utbildats att expediera frågorna och mindre att förstå dem, sviktar lätt i sin insikt, så snart man nalkas frågans verkliga väsen, såsom ock är utmärkande för oss alla. När vi erhålla makt uppträda vi med så mycket självsäkrare later, ju mindre vår medkänsla och förståelse är.

År 1904 började inom samefolket de första kännningarna av ett behov att höja sig i allmänt kulturellt hänseende och avlyfta något sina ledband. Man vände sig, såsom naturfolk ofta göra, först till Konungen personligen, men märkte snart, att det var regering och riksdag, och deras ämbetsmän kanske allra mest, som hade avgörandena i sin hand. Samefolket började därefter mer och mer söka förbindelser med de verkligt inflytelserika kretsarna.

Sedan den s. k. lapplagstiftningen tidigare undergått den ena revisionen efter den andra, men ändå befunnits ungefär lika bristfällig, väcktes till sist år 1908 i riksdagen av riksdagsman G. Kronlund en framställning om en ny revision. Följande år tillsattes också en regeringskommitté, utan någon lapps representant givetvis. Denna kommitté framkom åtskilliga år efteråt med några provisoriska grunder för förhållandenas ordnande, vilket förslag framlades för 1917 års riksdag. Där uppstod olika meningar om förslaget, vilket var byggt på en strävan att söka återföra lapparna till det verkliga nomadlivet även genom tvångsbestämmelser i strid mot de förhoppningar och det tillvarelsesätt, som lapparna själva tillägnat sig under inflytande av tidsförhållandena. Av denna anledning blev förslaget i väsentliga delar återförvisat till regeringen.

Emellertid samlades lapparna i februari 1918 uti Östersund för första gången till ett gemensamt landsmöte i syfte att söka gemensamt företaga något för sin andliga och sociala lyftning. Bidrag till bestridande av mötesomkostnaderna hade lämnats av regeringen. Vid detta landsmöte, som vann stor anslutning, debatterades frågorna ingående och antogs olika resolutioner, vilka sedan jämte protokollet över förhandlingarna överlämnades till regeringen. Ett av dessa uttalanden innefattade mötets önskan, att minst tre lappska representanter, en från vardera av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, måtte beredas tillfälle att medverka i den kommitté, som omhändertog den pågående revisionen av lapplagen. I maj 1918 uppvaktades sedan regeringen av en av landsmötet utsedd deputation, som då, med överlämnande av förenämnda protokoll och resolutioner, framlade de sociala, ekonomiska och moraliska synpunkter, varefter folket självt önskade gå sin framtid till mötes. Dessa synpunkter ansågo lapparna »vara bestämt avvikande från den kamerala utredningen i såväl skolfrågan som förslaget i renbetesfrågan», som kommittén framkonstruerat. Denna uppfattning utvecklades även i den särskilda skrivelse, varmed landsmötets förtroendemän överlämnade till regeringen mötets förhandlingar.

Sedan den förra kommitténs ordförande härfter avsagt sig upp-

draget, tillsattes en ny rekonstruerad kommitté för att företaga den slutliga behandlingen av hela den inre lappfrågan. Den internationella har särskilt behandlats med Norge och numera slutförts. Till ordförande i revisionen utsågs landshövdingen Walter Murray och till ledamöter under revisionsarbetet i dess helhet kanslirådet L. Berglöf, lappfogden J. O. Holm, landssekreteraren S. A. Lilja samt ledamöterna av riksdagens andra kammare J. Rehn i Hissjö och sparbankskamreraren E. L. Lindley i Söderhamn. Till ledamöter vid behandlingen av frågor som rörde det lappska folkskoleväsendet förordnades ledamoten av riksdagens andra kammare E. Kristensson i Göteborg, komminister H. L. Marklund i Dorotea och teologie stud. J. Park, den sistnämnde lapp. Till sakkunnige i frågor, som angingo Västerbottens lappar utsågos lappfogden E. Bergström, kommunalnämndsordföranden J. Johansson i Västansjö, landsfiskalen i Vilhelmina distrikt Gust. Lindström samt lappmännen Torkel Larsson Krojk och Torkel Tomasson. Sedermera har till sjunde ledamot i kommittén och på samma gång dess sekreterare utsetts t. f. revisionssekreteraren Aastrup.

Såsom man finner, har samefolkets rimliga önskan att i en sådan fråga få minst tre representanter i kommittén under »revisionsarbetet i dess helhet» på ett mycket ofullkomligt sätt vunnit avseende. Icke ens en enda representant har tillkallats. Visserligen innehåller regeringens beslut om kommitténs tillsättande, att kommittén äger med sig adjungera andra personer, ifall det prövas nödigt. Av en sådan bestämmelse bruka kommittéer, sedan de väl fått makten, mycket sällan begagna sig, en avspegling av allas vår uppfattning om förtroendeuppdrag, som vi själva erhållit. I varje fall innefattar en sådan svag möjlighet icke den självskrivna, självständiga och permanenta representation, som, åtminstone enligt min uppfattning, varit lapparnas obetingade rättighet och för sakens framfärd den enda förhoppningsingivande. Det är ju ock nästan alltid så, att människor, för vilka regeringen ej fruktar något, vid valstillfällen, strejktillfällen eller revolutionstillfällen, bliva sedda över axeln och behandlade såsom omyndiga.

På grund av vad sålunda anförts och under åberopande av det i dessa tider även av svenska regeringen ofta förda talet om nationaliteternas självbestämmerätt, hemställer jag,

att riksdagen ville hos regeringen anhålla, att den utsedda kommittén för revision av lapplagstiftningen måtte, även så vitt rör revisionsarbetet i

sin helhet, förstärkas med en effektiv representation av lappar, minst tre personer, i enlighet med den av lapparnas landsmöte i februari 1918 till regeringen framförda önskan, samt att därvid lapparnas egna önskningar om valet av representanter i möjligaste mån inhämtas.

Stockholm den 1 februari 1920.

Carl Lindhagen.
